

CENTRAL EURASIAN JOURNAL

DEPARTMENT OF CENTRAL EURASIAN STUDIES – INDIANA UNIVERSITY

OCTOBER 2006

Welcome to the fall issue of the *Central Eurasian Journal*, written and edited by the students in the Department of Central Eurasian Studies at Indiana University, Bloomington. This newsletter is dedicated to target-language communication among students who study the languages taught on a regular basis in our department: Estonian, Finnish, Hungarian, Kazakh, Mongolian, Persian, Tibetan, Turkish, Uyghur and Uzbek.

In the journal, students from various levels of the above-mentioned languages wrote short pieces in various genres in the languages they are studying. Their work was edited by upper-level students. Instructors gave encouragement and guidance, but reviewed each piece for content only. Thus, this journal is an authentic representation of the language ability of its contributors. We make no claim that

minor imperfections in grammar, spelling, or syntax do not exist. We believe that *communication* is the essence of language learning and use, and in this each contribution is deserving of praise.

We would like to thank all of the advanced students and instructors who assisted in reviewing and collecting the contributions. The student contributors ought to be proud of their work shown in this issue.

We owe special thanks to Dr. William Fierman, Director of the Inner Asian and Uralic National Resource Center, as well as the IAUNRC for providing the funding that makes the Journal possible.

We want to hear from our readers! Letters and articles should be no more than 150 words in length. All submissions must be in one of our ten languages, and student writings should be only minimally edited.

Send submissions to

Central Eurasian Journal,
Department of Central
Eurasian Studies, Indiana
University, Goodbody Hall
Room 157, Bloomington,
Indiana, 47405-7005.

Beatrix Burghardt,
Language Coordinator
bburghar@indiana.edu

Language	Page
Estonian	2
Finnish	3
Hungarian	4
Mongolian	5
Tibetan	6
Turkish	7
Uyghur	8
Uzbek	9

EESTI LEHT

Minu Sõber

Minu sõbra nimi on Nick. Ta on kuuteistaastane ja väga sale. Ta on sündinud ja elab Indianas. Ta on New Albany Keskoolis. Ta õpib inglise keelt ja matemaatikat. Mõnikord talle ei meeldi oma tunnid. Tema tunnid on väga raske. Nickil on üks vend. Tema venna nimi on Adam. Adam on väga tark ja abielus. Nickile meeldivad oma vend ja vennapoeg. Ükskord suvel me sõitsime autoga Indianast Floridasse. On raske reis aga Florida on ilus ja huvitav koht. Talle meeldib oma reis. See on minu sõber Nick.

-Reuben Borrego, Introductory Estonian

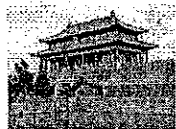
Tervitusi Kielist!!

Ma loodan, et kõik on hästi Bloomingtonis. Kiel on väga põnev linn ja ilm on õnneks iga päev ilus. Hotell asub vanalinnas ja on väga hea. Meil on kahekohaline tuba, mis ainult 100 Euro öö maksab. Hotellis on ka basseini, ööklubi, baar ja restoran, kus me igal hommikul rootsi lauas sööme. Eile ma ei maganud minu toas, sest Swen pani püsti pidu. Me läksime kell 6.00 magama, seepärast ma magasin tema diivanil. Esmaspäeval me sõitsime rongiga Hamburgisse ja vaatasime suure parki. Hamburg asub ainult 60km Kielist. Me ütame eile vanalinna ja vaatasime raekoja platsi. Kellatorn raekoja platsile oli hiiglaslik! Homme õhtul me lähme purjetama fjordil. Kui me tagasi linnas oleme, siis me sööme kala ja joomes õlut. See puhkus on päris lõdvestav. Ma soovin, et sa siin minuga oleksid!

Nägemiseni! Justin

-Justin Glover, Intermediate Estonian

Tervitusi Hiinast!

Lõpuks me oleme siin, Beijingis! Me lendasime neliteist tundi ja nüüd oleme väga väsinud, aga me tõesti oleme Hiinas! Beijing on huvitav ja ilus linn, aga on väga modernne ja ei ole liiga palju erinev Ameerikast. Me elame "Beijing International" Hotellis ja siin on väga kaunis. Minu voodi on mugav ja söök on maitsev. Hommikul on rootsi laud siin ja kõik toit on väga hea, aga hotelli restoran on liiga kallid, sellepärast me sööme lõunat ja õhtusööki väljas. Kui me hotelli saabusime, me saime administraatorilt võtme - administraator räägib inglise keelt hästi. Me astusime lifti ja sõidsime kuuendale korrusele - meie tuba on 626. Meie kohvid olid juba siin. Edasi me keerasime ukse lahti, vahetasime rüüde, pesime nägu ja lahkusime hotellist. "Beijing International" Hotell asub ainult 2.5 kilomeetrit kesklinnast ja "Keelatud linn" juures. Me jalutasime kesklinnas ja vaatasime inimesi, jalgrattaid ja uusi maju. On vahva linn ja mulle juba meeldib Hiina. Ma soovin et sa oleks siin. Tervita oma vanemaid ja me räägime rohkem kui ma tulen koju Ameerikasse.

Tervitades, Leili

-Leili Stutz, Intermediate Estonian

Religioonist Eestis

Eestil on huvitav religioosne elu - oli viimane riik Euroopas olema kristlik keskajas, aga see ei ole nii usundiline kui teised riigid Euroopa Liidus. Umbes 31% eestlaste on usku järgijad; 15% eestlaste on luterlased, mis teeb luteri kirik kõige populaarsem Eestis. Teisel kohal on ortodoksne kirik; umbes 14% inimestest Eestis järgneb selles kirikus. On eraldine eesti ortodoksne kirik Eestis; see ei ole vene ortodokse kiriku osa (Eesti oli vene ortodokse kiriku osa nõukogude ajal), aga on veel ida-ortodoksne kirikus. On teised religioonigrupid Eestis järgijate väiksega prosentiga. On umbes 10.000 musulmani, kelle palju on tatarlased ja azerbaidžaanlased, aga ei ole mošeeid veel Eestis. Enne nõukogude aeg, oli mošee Narvas, ja ka teine grupp Tallinnas. Nõukogude ajal, valitsus põlustas islamit, ja mõlemad majad purustati teisel maailmasõjal. Ka on väikesed judaismi, hinduismi ja budismi grupid; judaism oli suurem Lätis ja Leedus, kus palju juute olid surnud holokaustis. Uuspaganlus saab olla populaarne Eestis taaralastega (Taara oli eesti sõjajumal, ja oli populaarne 19. sajandil ka).

-Nic Hartmann, Advanced Estonian

SUOMI-NEITO
by Alaina Nace,
Introductory Finnish

Suomi-neito on nuori kaunis nainen.
Hänellä on usein vaaleat hiukset
ja siniset silmät.
Hän on ehkä suomen lempisymboli.

Jotkut Suomen Kielisukulaisesta

Suomen kieli kuuluu uralilaiseen kielikuntaan. Uralilainen kielikunta jakautuu kahteen pääryhmään, suomalais-ugrilaiseen ja samojedjiin. Samojedikieliset ovat nykyaikana neljä: nenetsi, enetsi, nganasani ja selkupi. Kaksi muuta samojedikieltä, kamassi ja mator, sammuiivat. Samojedit asuvat aivan kaukana Suomesta Siperiassa. Nganasanit asuvat kauimpana, nenetsistä ja enetsistä koilliseen. Selkupit asuvat etelään niistä. Samojedikieliset eroavat paljon suomesta.

Suomalais-ugrilaisia kieliä on paljon enemmän ja niitä puhutaan Keski-Euroopasta Siperiaan. Tärkeimpiä kieliä ovat suomi, viro ja unkari, jotka ovat merkittävien kulttuureiden ilmaisuvälineitä. Suomi yhdessä kuuden muun kielen kanssa muodostaa itämerensuomalaisen kieliryhmän. Suomen läheisimpiä sukukieliä ovat karjala, vepsä, lyydi ja inkeröisen. Suomenlahden toisella puolella asuvat virolaiset. Heidän läheisimpiä kielisukulaisia ovat vatjalaiset ja liivilaiset. Valitettavasti liivin kielen puhujat ovat nyt sammumassa. Saamelaiset asuvat suomalaisista ja karjalaisista pohjoiseen. Saamen kieli jakautuu tavallisesti yhdeksään tai kymmeneen murteen.

Matti Caples, Intermediate Finnish

HUNGARIAN PAGE

A Nemzeti Tragédia

Öt évvel ezelőtt, 2001, szeptember tizenegyedikén, egy borzalmas katasztrófát megtapasztalt. Radikális muszlim terroristák Közel-Keletből, négy repülőgépet eltéríttek. A terroristák, Al-Qaeda tagjaik, Afganisztánban előkészíttek, és akkor tanultak, hogy repülőgépeket vezetni Amerikában. Szeptember tizenegyedike reggel, ők a repülőgépeket beszálltak kicsi késekkel, s indulás után, a pilóták megölték. Első, a terroristák a világkereskedelmi központot megtámadta két repülőgéppel. Először, mikor egy repülőgép, Repülés Amerikai Légitársaság 11 (81 utassal), az északi toronyba lezuhant, gondoltam, „talán ezt csak baleset,” de tizenhét perc későbbi, Repülés Egyesült Légitársaság 175, a második torony megütött. Nem lehet elhinni! 10:28-kor, az északi torony beomlott. Húsz perc múlva, a második torony összeomlott. Sok káosz, füstfátyol, és romok volt. A harmadik repülőgép, Repülés Amerikai Légitársaság 77 (58 utassal), a Pentagon vert, és sok kár okozott. A terroristák tervezték a Fehér Házat megtámadni Repülés Egyesült Légitársaság 93-val; de néhány bátor utas, a kiáltással „Let's roll!” a terroristák erőltették belerohanni egy mezőbe közeli Pittsburgh, Pennsylvania.

Miért a terroristák akartak az Egyesült Államok megtámadni? Azért mert, sok muszlim ember nem szeretnek nyugati, tőkés értéket. Azonfelül, rossz néven veszik a amerikai katonák jelenlétét a szent talajban és külföldi hatás a kormányaikban. Néhány szegény, dühös, kiábrándult ember választ gyilkolni; mások agymosásnak sok év radikális muszlim csoportokban után. Terrorizmus nem egy Közel-Keleti vagy muszlim anyag, hanem egy globális probléma, amelyik elvár egy globális feloldás.

Ben Thorne

„Las Lajas” templom Kolumbiában

„Las Lajas” egy nagyon híres templom dél Kolumbiában van. Sok turista ott utaznak csak a templomot nézni vagy a szűz Máriának kérni. A templom sok magas hegy között van és a Guátara folyó mellet van. A templomnak neogótikus stílusa van: magas és éles tornyok vannak. Az ablakokon boltívek vannak és a falaknak szürke tégláik vannak. A templom mögött egy nagy tér van és kicsi hidak is vannak. A templom előtt egy hosszú híd van és a híd oldalain, angyal szobrok vannak. A templom történelem nagyon érdekes, mert 1754-ben egy honos nő és a lánya egy kép szűz Máriának néztek a hegyben. A lány nem beszélni tudott, de mikor a képet nézette, beszélni tudott: egy csoda volt! Attól fogva, emberek zöme ebbe a hegybe mennek, és a szűz Máriát kérnek, azt hisznek, hogy, szűz Mária betegségeket fog gyógyítani és csodák fog elveszítni. Embereknek következtében, 1915-ben „Las Lajas” templomot építeni kezdték és 1975-től egy híres turista hely lett.

Catalina Méndez Vallejo

Ma beszélgettünk a felkelésről. Ez egy borzasztó esemény. Azt gondolom, hogy a legtöbb politikai ember rossz és hazudik. Nem tudják helyesen birtokolni az országot. Magyarország lassan fog fejlődni, ha a kormány ilyen hülyeségeket csinál. Mit tegyenek a magyarok? Azt a kérdést nagyon nehéz válaszolni. Szerintem, tartsanak új választásokat, úgyhogy egy új parlament és miniszterelnök legyen. Ha nem lesznek új választások most, akkor 3 és fél év múlva egy nagyon nagy változás lesz a parlamentben. Szerintem, az MSZP nem lesz továbbá a többség. A mostani kormánynak új vérre van szüksége.

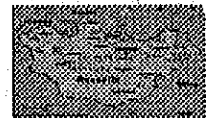
Joshua Lindsay

Ma láttam James Brown az egyetemi nézőtérben. Nekem ez volt az első előadás, mint egy szertartásmester. Nagyon jó munka volt. Nem nehéz volt, csak megmutassam a vendégeknek hol voltak a széküket. Kedvesek és barátságosak az emberek. Amikor mentem a helyetlen székükre, a vendégek csak mondták hogy „Nem baj!”. Az előadás nagyon vicces volt. James Brown most elég idős. Neki volt egy élénk rózsaszín kosztümje. Ő meg nagyon szépen énekel. De ő nem sokat énekelt, csak beszélt és táncolt, amíg csak egy lány énekelt vagy a zenekar játszott. De meg jó volt. Amikor egy gyerek voltam, az apám szeretett hallgatni James Brown-ot.

Catharine Leigh Wilson

Монгол хэлний оюутнуудын бичлэг

Oliver Clay Camp (Introductory Mongolian) Шог түүх. (A Joke from the Mullah Nasrudden)

Урьд цагт Насруудин гэдэг ламтан харанхуй шөнө зам дээр ганцаараа явган авж байжээ. Гэнэт тэр чанга чимээг сонсоод их айжээ. Тэгээд хажуугийн сувганд харайж оржээ. Насруудин энэ чимээг айл ухдаг хулгайчдын чимээ байх, би одоо үхлээ гэж бодсон. Тэр суваг дээр удаан хүлээж байгаад хэн ч ирэхгүй гэж мэдсэн. Тэгээд тэр сувгаас гараад гэртээ харьжээ. Тэгээд эхнэртээ энэ муухай мэдээг хэлсэн: “Би хулгайчаас суваг дотор үхлээ аялаа”.

Насрууданы эхнэр чанга уйлан, бас орь дуу тавихаад хөрш нь “Яасан бэ?” гэж ирж асуусан. Насрууданы эхнэр: “Миний нөхөр суваг дотор нас барж байна.” гэж уйлсан. Хөрш: “Ямар муухай юм бэ? Гэвч та яаж мэдсэн бэ?” гэж асуусан. “Хэн ч юу болсон бэ хараагүй учраас нөхөр минь сувгаас гараад надад ирж хэлсэн” гэсэн. Хөөрхий минь!

Chad Garcia (Intermediate Mongolian) “Эрдэнийн тунамал” нэртэй судар (Jewel Translucent Sutra)

Арван тавдугаар зуунд нэг Монгол хаан гарч ирээд хүчтэй улсыг байгуулсан. Тэр хааныг Алтан Хаан гэдэг байсан. Тэр Монголын Түмэд хүн. Алтан хаан 1508-аас 1582 онд амьдарч байсан. Эрдэнийн тунамал нэртэй судар Алтан Хаан ба түүний залгамжлагчдын талаар өгүүлдэг. Энэ судар Монголын түүхийн нэг их чухал бичвэр. Алтан Хааны улс өнөөдрийн Өвөр Монголын газар нутагт байсан. Эрдэнийн тунамал нэртэй сударт Алтан Хаан Хятад улстай дипломат харилцаатай явж ирсээр түүнийг улсдаа нэгтгэсэн гэж өгүүлж байна. Бид хэн “Эрдэнийн тунамал” судрыг зохиосныг мэдэхгүй. Гэвч тэр хятад хэл мэддэг байсан байх. Бас өөр монгол эх сурвалж ашигласан. Эрдэнийн тунамал судар шашин төр хоёрын тухай өгүүлдэг.

Өнгөрсөн жил би Эрдэнийн тунамал сударыг Этвүүд багшийн Дундад зууны Монголын түүхийн хичээлээр уншсан. Энэ бичвэр их сонирхолтой. Бид хэрвээ Эрдэнийн тунамал нэртэй сударыг судалбал арван зургадугаар зууны Түмэдийн монголчууд яаж амьдарч байсан, тэд нар өөрсдийгөө яаж үзэж байсан тухай мэдэж авна. Хятадын түүхийн эх

сурвалжид Алтан Хааны тухай тэмдэглэсэн. Гэвч бид зөвхөн Эрдэнийн тунамал судраас монголчуудын үзэл бодлыг ойлгож авна.

Robin Charpentier (Intermediate Mongolian) Одооноос Монголын залуучууд орос хэл сурах ёстой. (From Now on, Mongol Youth are Required to Study Russian)

2006 оны 9-р сарын 22-ны *Центр Азия* гэдэг орос хэлний сонинд (www.centrasia.ru) нэг сонирхолтой юм мэдээлсэн. Одооноос, орос хэлийг монгол дунд сургуульд сурах ёстой. Тийм учраас, одоо орос хэл Монгол улсын албаны хоёрдугаар гадаад хэл болжээ. Англи хэл Монголын нэгдүгээр гадаад хэл хэвээр байна. Энэ мэдээ долоо хоног бүрийн *Новости Монголии* (Монголын Сонин) гэдэг сэтгүүлд гарсан.

Монгол улсын Боловсрол, Соёл, Шинжлэх Ухааны Яам энэ тогтоолыг хийсэн. Одоогийн сургуулийн жилээс (2006-2007 онд), Монголын дунд сургуулийн долдугаар ангиас арван хоёрдугаар ангид бүгдээрээ орос хэл заах ёстой. Ардчилсан хувьсгалын өмнө, монгол дунд сургуульд орос хэлний бэлтгэл мөн заах ёстой байсан. Тийм учраас, арван зургаан жилийн өмнөөс, орос хэлийг зогсоогоод, монгол залуучууд орос хэл сурахгүй байсан.

Монгол улс яагаад оюутнуудад орос хэлийг хятад хэлний оронд заах сонгосон бэ? Би сайн мэдэхгүй, гэвч энэ тогтоол улсын засаглал, бас монгол хүмүүст бүгдэд нь нөлөөлнө.

Keren Deckard. (Introductory Mongolian) Киноны тухай сэтгэгдэл

(Impression about the movie “V for Vendetta”)

Би саяхан “V for Vendetta” гэдэг кино үзсэн. Энэ кино дэлхийн улс төрийн ирээдүйн тухай байна. Тийм учир тэр кино тун сонирхолтой байна.

Англи улсын Ерөнхийлөгч хүмүүсээ нарийн аргаар удирдаж байна. Түүний засгийн газар мэдээллийн гол хэрэгслийг хянадаг. Тэр алан хядах явдлыг аймшиг бас хяналт хийхэд ашигладаг. Ийм талаар энэ кино сайн тайлбар хийж байна. “V for Vendetta” кино нь жүжигчид сайн тоглосон, бас сайн бүтээгдсэн кино. Миний бодлоор энэ кино “1984” гэдэг номтой адил байна. Хоёулаа үзэгчдээс “Манай засгийн газар танай улстай адилхан байна уу?” гэж асууж байна. Би “Үгүй” гэж хэлэхгүй.

Тоталитари засгийн газар яаж үүсдэг вэ?

༡༡། བོད་ ཡིག་ ཚུམ་ ཡིག་

ང་འཇར་མན་ལ་ཕྱིན་པ་ཡིན།

Kathryn Ottaway, Intermediate Tibetan I
སྤྱི་སྒྲིག་གུ་ལ་འདྲ་དང་འདྲི་གྲོགས་མོ། མོ་རང་གི་
བུ་མོ་འཇར་མན་ལ་ཕྱིན་པ་ཡིན། དེ་འདྲི་ཐེངས་
དང་པོ་རེད། ང་ཚོའི་མགོན་ཁང་ལ་བོད་པ་མང་
པོ་འདུག ཉིན་ལྟར་དེ་བཞིན་ཉ་ཉ་ཟུངས་པ་ཡིན།
ང་ཚོ་བསྐྱེད་སའི་གྲོང་ཁྱིམ་རྒྱུ་ལ་འདུག མགོན་
ཁང་གཅེད་པོའི་འགྲམ་ལ་འདུག ཨ་འུ་ལྷ་ས་
འཇར་མན་བར་དུ་གནས་གྲུ་ལ་ཚུ་ཚོད་ ༥ ཅམ་
རེད། གནས་གྲུ་ལ་བུ་མོ་དུ་བམ་མ་རེད། ང་ཚོ་ཚེ་
མོ་ཚེ་པ་ཡིན། གནས་མང་པོ་བཏང་པ་ཡིན། ང་
འཇར་མན་ལ་དགའ་གི་འདུག ཡིན་ན་ཡང་།
ངས་ཁྱོད་དྲན་བྱུང་། གཅིག་བྱས་ན། ཐེངས་མ་
རྗེས་མ་ཞོ་ཡང་འགོ་བྱུང་གི་རེད།

ང་ཡུ་ལོ་ལ་ཕྱིན་པ་ཡིན།

David Carter, Intermediate Tibetan I
ངའི་གྲོགས་པོ་དང་ང་ཡུ་ལོ་ལ་འགོ་པ་ཡིན། ང་
ཚོ་དེ་ཕྱིན་རིད་ད། ལ་རན་སྤི། ཨི་ཉ་ཡི། ལུད་
སྤི། འཇར་མན་ལ་འགོ་པ་ཡིན། ང་ཚོས་ཨ་
རག་མང་པོ་འབྲུང་པ་ཡིན། ང་ཚོ་མི་མང་པོ་ལ་
ཐུག་པ་ཡིན། ང་ཚོས་འགྲེམས་སྟོན་ཁང་གི་སྐྱ་
རྩལ་ལ་བལྟས་པ་ཡིན། ང་ཚོ་མགོན་ཁང་གོང་པའི་
པོ་ལ་བསྐྱེད་པ་ཡིན། ང་ཚོས་དེ་ལི་ལ་འགྲུལ་ཡང་
སེ་རྒྱུག་པ་ཡིན། ང་ཚོས་ཐ་མག་མང་པོ་འཐེན་
ནས་སྐྱེད་ཆབ་གད་པ་ཡིན། ང་ཚོས་ཁ་ལག་ཡག་
པོ་ཟུངས་པ་ཡིན། སྤི་རག་མང་པོ་འབྲུང་པ་ཡིན།
འགྲུལ་ཐེངས་འདི་ཡག་པོ་ཞེས་གསུངས་རེད།

ང་རྒྱ་ནག་ལ་ཕྱིན་པ་ཡིན།

Ben Campbell, Intermediate Tibetan I
སྤྱི་ལོ་ ༢༠༠༥ ལོ་ལ་ང་རྒྱ་ནག་ལ་ཕྱིན་པ་ཡིན།
བོ་ཅིན་དང་ཞི་ཞུན། ལུ་ཡིན། ཉོང་གོང་ལ་
བལྟས་པ་ཡིན། གལ་སྲིད་ཁྱེད་རང་རྒྱ་ནག་ལ་
འགོ་ན་ས་ཆ་འདི་ཚོ་ལ་འགོ་དགོས་རེད། ངའི་
ཁང་པ་ནས་བོ་ཅིན་བར་དུ་ཐག་རིང་པོ་ཞེས་གསུངས་
རེད། ཚུ་ཚོད་ ༡༥ ཡང་ན་ ༡༥ རེད། ཡིན་ན་
ཡང་ཡུན་རིང་པོ་ཡག་པོ་འདུག རྒྱ་ནག་ས་ཆ་ཡག་
པོ་འདུག དཔེ་ཆ་བཞག་ན། ང་ཚོས་ ལུགས་རི་
རིང་མོ་ ལ་བལྟས་པ་ཡིན། ངས་པར་མང་པོ་
བརྒྱབ་པ་ཡིན། ཡིན་ན་ཡང་ཅིག་གིས་ངའི་པར་
ཆས་རྒྱ་མ་རྒྱུ་པ་རེད། སེམས་སྦྱོར་པོ་ཞེས་གསུངས་རེད།
རྒྱ་ནག་ད་དུང་སྤྱིར་བཙོ་དོད་པོ་འདུག ང་དེ་ལ་
ཕྱིན་པ་ཡིན་ན་ང་སེམས་སྦྱིད་པོ་འདུག གལ་སྲིད་
ང་ཐུབ་ན་ལོ་རྗེས་མ་ལ་ང་རྒྱ་ནག་ལ་འགོ་གི་ཡིན།
ང་བོད་ལ་འགོ་འདོད་ཡོད།

ང་བོད་ལ་འགོ་འདོད་ཡོད།

Sean Fick, Intermediate Tibetan I
ལོ་རྗེས་མ་ང་ཚོ་གནས་གྲུ་ལ་འགོ་གི་ཡོད། ང་
མགོན་ཁང་ལ་བསྐྱེད་འདོད་ཡོད། མགོན་ཁང་
གོང་རྒྱུད་གོས་རེད། རྗེས་མ་ང་ཚོ་མཚོད་མཐུལ་
ལ་འགོ་འདོད་ཡོད། ང་རི་ལ་འགོ་འདོད་ཡོད།
ངའི་གྲོགས་པོ་ལ་སྤི་རག་འབྲུང་འདོད་འདུག ང་
ཚོས་གཉིས་ཀ་བྱེད་གི་ཡིན། རྗེས་མ་ང་ཚོ་གལ་ག་
ལ་ཞོན་ནས་འགོ་འདོད་ཡོད། ང་ཚོས་ལས་ག་
བྱེད་འདོད་མེད།

ཕྱག་དོག་བྱེད་ཡག་དེ་ཡག་པོ་མ་རེད།

Sara Conrad, Intermediate Tibetan I
སྤྱི་ལོ་ ༢༠༠༥ ལོ་ལ་ང་རྒྱ་ནག་ལ་ཕྱིན་པ་ཡིན།
བོ་ཅིན་དང་ཞི་ཞུན། ལུ་ཡིན། ཉོང་གོང་ལ་
བལྟས་པ་ཡིན། གལ་སྲིད་ཁྱེད་རང་རྒྱ་ནག་ལ་
འགོ་ན་ས་ཆ་འདི་ཚོ་ལ་འགོ་དགོས་རེད། ངའི་
ཁང་པ་ནས་བོ་ཅིན་བར་དུ་ཐག་རིང་པོ་ཞེས་གསུངས་
རེད། ཚུ་ཚོད་ ༡༥ ཡང་ན་ ༡༥ རེད། ཡིན་ན་
ཡང་ཡུན་རིང་པོ་ཡག་པོ་འདུག རྒྱ་ནག་ས་ཆ་ཡག་
པོ་འདུག དཔེ་ཆ་བཞག་ན། ང་ཚོས་ ལུགས་རི་
རིང་མོ་ ལ་བལྟས་པ་ཡིན། ངས་པར་མང་པོ་
བརྒྱབ་པ་ཡིན། ཡིན་ན་ཡང་ཅིག་གིས་ངའི་པར་
ཆས་རྒྱ་མ་རྒྱུ་པ་རེད། སེམས་སྦྱོར་པོ་ཞེས་གསུངས་རེད།
རྒྱ་ནག་ད་དུང་སྤྱིར་བཙོ་དོད་པོ་འདུག ང་དེ་ལ་
ཕྱིན་པ་ཡིན་ན་ང་སེམས་སྦྱིད་པོ་འདུག གལ་སྲིད་
ང་ཐུབ་ན་ལོ་རྗེས་མ་ལ་ང་རྒྱ་ནག་ལ་འགོ་གི་ཡིན།
ང་བོད་ལ་འགོ་འདོད་ཡོད།

སྤྱི་ལོ་དགར་ལོ་ཉི་ཤུ་ཡིན་ཏེ་འདྲི་བའི་གི་

ཨ་མ་ན་སོང། ཨ་མ་ཨ་མ་མས་ཞོང་ལ་དགོངས་
དག་ཟེ་ལའ་སོང། ཨ་མ་གི་སོང། ཨ་མ་གི་
དུས་སྤྱི་ལོ་དགར་ལོ་ཉི་ཤུ་ཡིན་ཏེ་འདྲི་བའི་གི་
ཞོང་ལ་བརྒྱབ་དུས་བུ་གཅིག་ལ་ཐུག་པ་རེད། ལུ་
དེ་རྒྱལ་པོ་རེད། ལུས་སྤྱི་ལོ་དགར་ལོ་ཉི་ཤུ་
རྗེ་མོས་རེད་བསམས་སོང། ལུས་ཅོང་ཞོང་ཚོ་
འཆང་ས་བརྒྱབ་སོང། ལུས་དགར་སྤྱི་ལོ་ཉི་ཤུ་
སོང། ལུ་སྤྱི་ལོ་ཉི་ཤུ་སོང།

Bir Akıllı Türkçe Nokta

Küçük Kız Ormanda ve Onun Hayvan Arkadaşları

Bir gün küçük bir kız ağlayarak ormanda yürüyordu. Her hayvan çok üzgündü ve kıza yardım etmek istiyordu. Küçük mavi kuş sordu, "Nasıl kıza yardım edebileceğiz?" Kurbağa cevapladı, "kızı takip edelim ve biz onu görebileceğiz ve koruyabileceğiz." "İyi fikir!" dedi bebek ayı ağaçta tırmanarak. "Biz koşmaya mecburuz!" diye haykırdı oklukirpi, "Ben artık kıza görmüyorum!" Birazdan onlar kıza buldu, fakat akşam ormana geldi ve hava soğudu.

Aniden küçük kız ağacın altında durdu. Titreye titreye oturdu ve ondan sonra uyudu. Hayvanlar onun fazla üstmesinden korktu ve küçük mavi kuş sordu, "Hangimiz kıza ılık tutmayı yardım edebiliyoruz?" "Ben yardım edemem," dedi oklukirpi, "benim kirpi dikenim kıza incitecek!" "Maalesef ben de yardım edemem," kurbağa dedi, "benim iltim fazla soğuk ve ıslaktır!" Bebek ayı dedi, "Ben yardım edebiliyorum! Benim kürküm yumuşak ve ılıktır ve ayrıca ben fazla büyük değilim, dolayısıyla kız benden korkmayacak!" Her hayvan anlaşı anlaşı çok mutlu oldu ve sonunda herkes uyudu.

Ertesi sabah, küçük kız aç olarak kalktı. "Kıza yemek getirmeliyiz!" diye haykırdı bebek ayı. Mavi kuş uçup ağaçlardan küçük meyveler getirdi. Bebek ayı balık avlayıp iki balık getirdi. Oklukirpi fındık buldu. Herkes çok güzel kahvaltı etti. "Teşekkür ederim arkadaşlarım, ellerinize sağlık," dedi küçük kız. "Benim bir sorum var. Dün öğleden sonra ben ailem ile ormanda yürüyordum, fakat ben kayboldum. Dün akşam ailemi gördünüz mü?"

Ondan sonra, herkes sesler işitti. Sesler dedi, "Aslı! Aslı! Neredesin?" Aslı ve onun yeni arkadaşları seslere koşarak gitti. "Anne! Baba!" küçük Aslı çok mutlu olarak bağırdı. Aslı ailesi ile kucaklaştı. Daha sonra ailesi hayvanlara baktı. "Bu hayvanlar arkadaşlarım ve çünkü onlar bana yardım etti, ben sizi bulabildim," anlattı Aslı. Ailesi şaşı fakat beğendi. Dedi ailesi, "Çok teşekkürler küçük hayvanlar! Fakat, niçin Aslı yardım ediyorsunuz? Hayvanlar insanlardan korkuyor, değil mi?" Cevaplı küçük mavi kuş, "Gerçekten biz insanlardan çok korkuyoruz, fakat Aslı diğer insanlardan başkadır. Geçen yıl Aslı bebek bir kuş buldu. Aslı bu kuşu korudu ve yemek verdi. Bebek kuş büyüdü... ve onun şefkatini hatırlıyorum çünkü o küçük kuş bendim. Bu nedenle, benim Aslı'ya yardım etmem gerekti. Doğrusu, Aslı ve ben birbirimize yardım ettik."

Martha S. Al-Hieh- Intermediate Turkish I

kış yalnızlığı

kışın kucaklamasıyla

sonsuz beyazlık

kulağı tıkayan bir sessizlik

bu toprakların üzerine çullanır

kusurlar, kirlilikler

bu örtünün altında gizlenmiş

kış

bize karşı hiç duymayınca

onun tekrenkli krallığı hükmeder

bu soğğun altında

onun kararını bekliyoruz

rüzgârın bağırması

onun gelmesini işaret ediyor

vakur, hazırlanıyoruz

kışın kucaklamasıyla

sonsuz beyazlık

kulağı tıkayan bir sessizlik

bu toprakların üzerine çullanır

bu sessizlikte

yazgımızı kabul ediyoruz

Christopher Bork- Advanced Turkish I

Cory Rutz- Elementary Turkish

Adım Cory Rutz ve Benim Wisconsin'liyim. Beş kişiler ailemde. Ailem Milwaukee, Wisconsin'li. Benim ablam Stacy Texas'da oturuyor ve o öğretmen ilköğretim okukıda. Benim küçük kız kardeşim Rebecca Annemli Milwaukee'de oturuyor ve o öğrenci Milwaukee'nin Üniversitesinde. Benim Annem sekreter ve adı Christine. Benim babam Jim elektrikçi ve o West Bend'de oturuyor. West Bend küçük köy, ama Milwaukee büyük kent. Milwaukee çok güzel ve çok ilginç.

Çekememezlik Şiiri

Yakışıklılığın gümüşüşün sen

ötekinin boynuna karşı.

Seni daha fazla seviyor benden.

(Soğuk bir göldür, bu sahnenin tatlılığı.)

Sis gibi süzölebileceğim, benim suyumü görüp

kabul edene dek, onun genç vücudunun etrafına.

Tepesi büyümektedir.

Çiçeği beyaz bir boğazdır.

Donny Smith - Advanced Turkish

Arna Omarova- Elementary Turkish

Benim ailem

Benim ismim Arna. Benim ailemde dört kişi var:

ben, babam, annem ve erkek kardeşim.

Babamın adı İsbay. O elli üçte. Annemin ismi

Galiya. O elli birde. Annem ve babam eczanede

çalışıyor. Erkek kardeşimin adı Arnur. O öğrenci.

Onun üniversitesi İngilterede. Benim kardeşim çok

akıllı. Ben ailemi çok seviyorum.

Mark Lilly- Elementary Turkish

Benim adım Mark ve benim soyadım Lilly.

Ben yirmi beş yaşındayım. Ailem o kadar büyük

değil: Annem, babam, ve iki erkek kardeş de var, ve

onlar Ohio'daki evde oturuyor. Annem Susan elli

yaşında ve o daktilograf. Babam Joe de elli yaşında

ve o müdür IBM'de. Erkek kardeşlerim ikizler: erkek

kardeşim Mitch yirmi bir yaşında, ve o Ohio State'in

üniversitesi'nde okuyor. Erkek kardeşim Mike de

yirmi bir yaşında, ve o Best-Buy'da çalışıyor.

ئورمان ھەققىدە ھېكايە

مەن كىچىك ۋاقتىمدا ياشىغان ئۆي ئورمان ئوتتۇرىسىدا ئىدى. يامغۇر ياغمىغان كۈنلىرى مەن تاشقىرىدا پات-پات ئوينىتتىم. ئۇ چاغدا مەن ئۈچۈن بۇ ئورمان بېپايان ئىپتىدائىي ئورمان بولغان ئىدى. ھازىر ئەلبەتتە مەن بىلىمەنكى ئەللىك يىل بۇرۇن بۇ چەكسىز ئورمان مال باقىدىغان دالا بولغان. مەن ياخشى بىلىدىغان دەرەخلەر پەقەت يېرىم ئەسىرغىچە شۇنچىلىك ئۆسۈپ كەتكەن ئىكەن. مەن تۆت يېشىمدا دادام ۋە بىزنىڭ مۇشۇكىمىز بىلەن ئورمانغا ئىچكىرىلەپ كىردىم. ئورمان ئىچىدە بىر كىچىك دەريا ئاقاتتى. ئەتىيازدا ھەممە يەرنى باسقان قار ئېرىشىنى باشلىغان ئىدى. شۇ قىش ناھايىتى قارلىق بولغاچقا، سوغۇق سۇ شارقىراتمىلار ئارقىلىق شارقىراپ ئاقاتتى. مەن كىچىك دەريادىن قولۇم بىلەن ئازراق مۇزدەك تازا سۈنى تىرەپ ئالدىم. شۇ سۇ ئىنتايىن قويۇق ئىدى، سوغۇق قانغا ئوخشاش. شۇ كۈنى مەن گويىكى تەبىئەتنىڭ دىلى بىلەن تاقاشقاندەك بولدۇم.

By Eric Schluessel, Advanced Uyghur

تۈزۈمنى تونۇشتۇراي...

ئەسسالامۇ ئەلەيكمۇ، دوستلۇرۇم! مەن ئىندىئانا ئۇنىۋېرسىتېتىنىڭ شەرقىي تىللار فاكۇلتېتىنىڭ يېڭى ئاسپىرانتى ۋە بىرىنچى سىنىپ ئۇيغۇر تىلى ئوقۇغۇچىسى. مەن بىر مىڭ توققۇز يۈز سەككىسەنچى يىلى ئۈچىنچى ئاينىڭ ئون بىرىنچى كۈنى ياتىدا تۇغۇلدۇم، لېكىن جەنۇبىي ئىندىئاندا چوڭ بولدۇم. مەن ئوھايئونىڭ ۋاتىنېبېرگ ئۇنىۋېرسىتېتىدا ۋە ئارىزونا ئۇنىۋېرسىتېتىدا ئوقۇدۇم. مەن خەنزۇ تىلىنى ياخشى بىلىمەن. مەن بۇ تىلنى سەككىز يىل ئوقۇدۇم. مەن ئوبلايمەن شەرقىي تۈركىستان بەك قىزىق ۋە مۇھىم جاي. مەن شىنجاڭ ھەققىدە تەدقىقات قىلىمەن.

By Michael Patrick, Introductory Uyghur

شەرقىي تۈركىستانغا ساياھەت

ئىككى يىل بۇرۇن مەن شەرقىي تۈركىستانغا باردىم. مەن ئۈرۈمچىدە تۆت ھەپتە ياشىدىم. مەن شىنجاڭ ئۇنىۋېرسىتېتىنىڭ ياتىقىدا تۇردىم. مەن ئۈچ ئىنگىلىز تىلى ئوقۇغۇچىلىرى بىلەن تونۇشتىم. ئۇلار ئۇيغۇر، قازاق ۋە خەنزۇ ئوقۇغۇچىلىرى. مەن مېنىڭ يېڭى دوستلۇرۇم بىلەن ئۇيغۇر رېستورانغا باردىم. بىز پولۇ، سامسا ۋە لەڭمەن يېدۇق. مەن ئۇيغۇر تاماقلىرىنى بەك ياخشى كۆردۈم. مەن بازاردىن گىلەم، ياغلىق، دوپپا، غېجەك ۋە بىر دۇتار ئالدىم. مەن شەرقىي تۈركىستاننى ۋە مېنىڭ دوستلىرىمنى سېغىندىم. مەن ھازىر ئۇيغۇرچە ئوقۇۋاتىمەن، چۈنكى مەن شەرقىي تۈركىستانغا بېرىشىنى ئۈمىد قىلىمەن.

By Elise Anderson, Intermediate Uyghur

مېنىڭ مۇشۇكىلىرىم

مەن يولدىشىم بىلەن ياشايمەن. بىزنىڭ بالىلىرىمىز يوق، لېكىن كۆپ مۇشۇكىلىرىمىز بار. ھازىر مەن سىلەرگە مۇشۇكىلىرىمىز ھەققىدە سۆزلەيمەن. بىرىنچى مۇشۇكىنىڭ ئىسمى چايكوۋسكىي. ئۇ ئون بىر ياشتا. ئۇ تۇغۇلغاندىن ھازىرغىچە مېنىڭ ئۇ ياشلىغىدا كۈچلۈك ئوۋچى ئىدى. ھازىر ئۇ پەقەت ئۇخلايدۇ. د/ۋ - ئۇزۇن قارا تۈكلۈك مۇشۇك. ساشا - ناھايىتى چىرايلىق مۇشۇك. ئۇنىڭ كۆزلىرى كۆك. ئۇ ئاكاۋارنۇمدىكى بېلىقلارنى ياخشى كۆرىدۇ. بەيلى بەك قېرى مۇشۇك. ئۇ دۈشتىن سۇ ئىچىدۇ. كەسىمۇ بەك قېرى مۇشۇك.

By Katie Ottaway, Intermediate Uyghur

UZBEK PAGE

O'zbekcha uy

O'zbek uylari juda katta, chunki oilalar katta va ko'p odamlar bir uyda turadi. Uyning oldida bitta yaxshi, chiroyli darvoza bor. O'zbek uylarida darvozaxona ham bor. Uyning ichida mehmoxon va uchta yoki to'rtta yotoqxon bor. Oshxonada palov pishiriladi. Sakkiz yoki o'n odam uyda turadi. Kenja o'g'il ota-ona bilan yashaydi, Uyning yonida hovli bor. Hovlida daraxtlar va gullar bor. Toklar va yo'lak ham hovlida bor. Ko'p uylarda ayvon bor, Har bir o'zbek uyida supa yoki so'ri bor. Supada mehmonlar va kattalar o'tiradilar va choy ichadilar. Oshxonada tandir bor. Tandirda non yopiladi. O'zbek ovqatlari: palov, somsa kabob va non juda mazali. O'zbeklar odatda restoranga bormaydilar, uyda ovqat yeydilar.

*Michael Schen,
Introductory Uzbek*

Qirg'iz muhojirning sayohati

Hudo xohlosa, keyingi yilda men Amerika fuqarosi bo'laman, ammo men o'zim Qirg'izistondanman, O'rta Osiyodagi tog'li yerdan. Amerikaga ikki ming uchinchi yilda kelganman. Amerikalik yigitga turmushga chiqqanman, shunday AQShga kelib qoldim. Men AQShga kelganimda yigirma bir yoshda bo'lganman, AQSh to'g'risida hech narsa bilmaganman: qayerda ovqatlar sotib olish, qayerda ishlash, qanday amerikaliklar bilan suhbatlashishni hech bilmaganman.

Birinchi, men juda band bo'ldim, chunki ijtimoiy ta'minot kartochkasi, hukumatdan ishlash uchun ruxsat va doimiy fuqarolik kartochkasini olishim kerak edi. Ushbu xujjatlarni olgandan keyin, men g'angin bo'ldim. Bu xujjatlarni bo'lsa ham, men yaxshi ish topa olmadim. Menga ta'lim kerak ekanligini tushundim. Ta'lim - bu mening buyuk kelajagim ekanligini tushundim. Mening erim amerikalik va uning oilasi boy bo'lsa ham, menda ta'lim bo'lmasa, men Amerikada hech kim bo'lmayman.

Uch yarim yildan keyin men hozir uchinchi va oxirgi yili Indiana Universitetida o'qiyman. Hudo xohlosa, 2007 yilning may oyida men ikki magistr, birinchisi jurnalistika va ikkinchisi davlat menejmenti darajalarini olaman. Undan keyin, buyursa, hukumat tashkilotida ishlayman. Men Amerikaga 2003 yilda kelgan bo'lsam ham, men uchun sayohat endi bashlangandek tuyuladi va men kelajakda ko'p - ko'p narsalar qilishim kerak. Amerika imkoniyatlar yeri. Mening boshqa muhojirlarga maslahatim: "Shuni esdan chiqarmangiz."

*Fatima Morrisroe,
Intermediate Uzbek*

"Алвидо" номли ўзбек кинофильми

Бу фильмда икки талаба, Нигора ва Рустам бир бирини севади, лекин уларнинг тақдирини омадсиз бўлганлиги сабабли, улар бирга бўла олмайдилар. Улар институтда ўқиганида, Рустам доимо ўйнайди ва ҳазиллашади. Нигора бой оиладан ва Рустам камбағал оиладан, шунинг учун Нигоранинг отаси Рустамга қизини беришга рози бўлмайди. Бир куни Рустам акаси билан машинага миниб бораётганида, у Нигора ҳақида ўйланиб, машинадан чиқиб кетади. Унинг акаси ҳам унинг орқасидан чиқади ва тўсатдан бошқа машина томонидан урилади. Акаси вафот этганлигидан, келин (акасининг хотини) бева бўлиб қолади. Шунинг учун, Рустам келинойисини севмаса ҳам,

унинг онаси унга айтадики, у келинга ўйланиши керак. Лекин Рустам ўйланишни хоҳламаганлиги сабабли, ишлагани чет элга кетади. У қайтишидан олдин, унинг онаси вафот этади ва келин ўзини осиб ўлдиришни истаydi. Шунинг учун Рустам келганидан кейин, келинга ўйланишга қарор қилади. Шу вақт давомида, Рустам жуда бой бўлади, лекин Нигоранинг отаси банкрот бўлиб қолади. Нигора оиласи билан ўзининг ҳашаматли уйдан эски уйга кўчади ва янги қийин ҳаётини бошлади. Шундан кейин Нигоранинг отаси касал бўлади. Аввал Нигора Рустамдан ёрдам сўрашни хоҳламаydi, лекин фильмнинг охирида у сўрайди. Рустам тез унинг олдига боришга қарор қилади, лекин у йўлда ҳалокатга учраганидан, касалхонага бориши керак бўлади. Нигора ва Рустамнинг хотини касалхонага келади. Лекин Рустам Нигорани севса ҳам, у унга "алвидо" деб айтади ва хотини билан кетади.

*Kim Zapfel,
Advanced Uzbek*

Пахта армияси

Ҳар куз фаслида Ўзбекистонда талабалар пахта тергани дарсларни қолдириб далага борадилар. Бу анъана совет ҳуқумдорлиги даврида қабул қилинган. Расмий маълумотларга кўра, талабалар ўз хоҳиши билан, пахта далаларига чиқадилар. Лекин бу ёлгон. Ҳозирги пайтда ҳам ўзбек талабалари, ўқитувчилари ва домлалари ҳали ҳам пахта теримига мажбур қилинади. Мен Ўзбекистонда бўлганимда, ўзимнинг домламни кўриш ва талабаларнинг аҳволдан хабар олиш ниятида пахта далаларига чиқдим. Бир кечқурун домлам менга далада ишлагани ёмон кўришлигини тан олганлиги туфайли мен пахта даласига бордим. Уларнинг пахта териш жойи Самарқанд шаҳридан иккита маршрутга билан қирқ дақиқа йўл еди.

Мен улар яшаётган мактаб биносига етиб келишим билан, мени домламнинг олдига юбордилар. У мени кўришидан бир пайтда ҳайрон ва хурсанд бўлиб қолди. Белгиланган иш вақти тугаганлиги сабабли, биз даладан мактабга қайтиб бордик. Мен домлалар билан шўрвани ичиб гаплашдим ва ҳам бир неча талабалар билан юриб гаплашдим. Умуман у ерда бўлган талабалар домлам қаби пахта теришни ёмон кўрардилар, чунки улар бориш-келиш ва овқатланиш учун тўлашлари керак эди. Агар мактабда яшашни хоҳламасалар, деҳқондан битта хонани топиб, яна пул сарфлашлари керак эди. Аксинча, баъзи талабалар пахта терими пайтининг эркинлигидан роҳатланардилар.

Биз эрта эрталаб уйғониб, кўёш чиқиши билан далага юрдик. "Пахта армияси" деб аталган талабалар салқин хавода бир қаторга туриб олиб, пахтани тера бошладилар. Ҳар талаба ўз халтаси билан ўн бешдан йигирма килогача пахта териши керак эди. Баъзилар мазкур талаб қилинган пахта микдорини тез-тез териб олиб, хоналарига кетдилар ва бошқалар секин-секин териб, далада гапирардилар. Бир неча талабалар кечқурунганча ишлавердилар ва яна бир неча талабаларнинг даладан қочганликларини сездим. Аммо, унинг учун ҳеч ким жазоланмаса керак деб ўйладим. Мен далада юриб чарчадим ва Самарқандга қайтиб келдим.

*Brian Richey,
Advanced Uzbek*

INDIANA UNIVERSITY

Department of Central Eurasian Studies

Central Eurasian Journal
Department of Central Eurasian Studies
Indiana University
Goodbody Hall Room 157
1011 East 3rd St.
Bloomington, Indiana 47405-7005